

1 juli 2026

Dit vindt de Dorpsraad Wijk aan Zee van: het derde rapport van de Expertgroep Gezondheid IJmond

De Dorpsraad onderschrijft de conclusies en aanbevelingen van de Expertgroep Gezondheid IJmond. Zonder Milieu Effect Rapportage (MER) en een Gezondheids Effect Rapportage (GER) is er geen zicht op de gevolgen voor de leefomgeving en gezondheid door de transformatie straks bij Tata Steel. Het is een *black box*: belangrijke uitstootgegevens zijn immers nog niet aangeleverd door Tata Steel meldde de Commissie mer al eerder.

Wij waarderen dit rapport zeer omdat het focust op monitoring in deze lastige situatie. Alles wijst erop dat de overheid wil doorstomen zonder MER en GER. De Expertgroep laat zien wat er dan moet gebeuren om toch zoveel mogelijk gezondheidswinst met dat akkoord te bereiken. Het vraagt om te beginnen ‘toetsbare gezondheidsdoelen’. De Expertgroep adviseert onder meer de EU-normen voor uitstoot en luchtkwaliteit daarvoor te gebruiken; die zouden in 2030 gehaald moeten zijn in de IJmond.

Uitstoot en blootstelling toetsen voor gezondheid vraagt veel meer maar ook andersoortige, onafhankelijke metingen, blijkt uit het rapport. De Expertgroep adviseert ook volledige transparantie over meetdata, inclusief van het bedrijf; iets waarop de Dorpsraad al lang aandringt. Gezondheidswinst garanderen vereist onafhankelijke monitoring (met een koppeling naar gezondheidsdata) en een zeer strakke regie over opvolging, aldus het rapport. Oftewel wat doe je als ‘aantoonbare verbetering’ bij een evaluatie uitblijft?

De Expertgroep vat hier ons inziens de koe bij de hoorns: bijsturing is dan noodzakelijk en bestaande installaties zijn daarvan ‘nadrukkelijk’ niet uitgezonderd. Dit is een cruciaal punt aangezien de zogeheten ‘vuile voorkant’ grotendeels blijft staan. De eventueel nodige aanpassingen aan installaties of processen – om uitstoot te verminderen - moeten gefinancierd worden. De Expertgroep vindt dat bedrijf en overheid daarvoor gezamenlijk aansprakelijk zijn.

De Expertgroep beveelt aan duidelijk te zijn in de maatwerkafspraken over welke gezondheidswinst overheid en bedrijf nastreven. En eveneens binnen welke termijn aanpassingen moeten worden gehaald. De Expertgroep onderstreept dat dit een ‘maatschappelijk aanvaardbare termijn’ moet zijn. De Dorpsraad leest dit als: je kunt omwonenden niet jaren aan het lijntje houden.

Dat is een hartenkreet. Beloftes over verbetering horen omwonenden namelijk al vele jaren. De toon ging omhoog toen Tata Steel subsidie vroeg voor zijn verduurzamingsplannen. De overheid beloofde ‘stevige gezondheidswinst’. Een kamerbrede motie stelde zelfs dat

gezondheid randvoorwaarde moest zijn in de onderhandelingen.

Wij stellen vast dat gezondheid tot nog toe vooral bijvangst lijkt in de onderhandelingen. Verduurzaming is voor de onderhandelaars bovenal CO2 reductie. Aan de onderhandelingstafel zat de afgelopen jaren ook niemand namens de overheid die specifiek over (on)gezondheid gaat. De adviezen van de onafhankelijke Expertgroep waartoe het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat eind 2023 besloot om deze lacune op te vullen zijn goeddeels genegeerd. Tekenend: de met Tata overeengekomen strengere emissieplafonds (de kern van de zaak) lopen zeer uit de pas met wat de Expertgroep adviseerde. Die kwam met twintig concrete maxima indachtig de gezondheid; op drie na is niets daarvan overgenomen in de intentie-overeenkomst met Tata. En dat terwijl het ministerie juist advies hierover expliciet had meegegeven als opdracht bij de installatie van de Expertgroep. En dan dreigt er nu een slotakkoord (subsidie met maatwerkafspraken) zonder GER, de routekaart voor gezondheidswinst.

Wij begrijpen de wens van de overheid om tempo te maken. Die wens delen wij; wij snakken naar de beloofde stevige gezondheidswinst. Maar voortvarend handelen in deze betekent niet blind voortgaan en onderweg improviseren; gezondheidswinst begint met minder uitstoten. Tata stoot honderden stoffen uit op vele plekken. Je moet weten wat je waar moet reduceren om het maximale gezondheidseffect te krijgen.

De Dorpsraad heeft vertrouwen in de kennis en slagvaardigheid van de Expertgroep. De onderhandelaars namens de overheid moeten zich ons inziens bezinnen: als de meeste adviezen van de eigen Expertgroep genegeerd worden – om wat voor reden dan ook - is niet langer vol te houden dat gezondheid daadwerkelijk leidend is bij de totstandkoming van afspraken met Tata Steel. Wij zouden deze uitkomst uiterst pijnlijk vinden. Het is overigens ook in de publieke opinie onverkooptbaar dat gezondheidswinst slechts bijvangst is in de transformatie van de grootste vervuiler van Nederland. Terwijl daarmee circa zes miljard euro is gemoeid waarvan twee miljard uit de publieke middelen.

Het is ons inziens nu of nooit. Het uiteindelijke succes van ook de maatwerkafspraken staat of valt met de daadwerkelijk gerealiseerde emissiereducties. Niet het akkoord zelf, maar het aantoonbare effect zoals de gezondheidswinst zal straks de instemming bepalen. Dit vraagt om de inzet van iedereen.

Wij dringen er daarom op aan om

- de adviezen van de Expertgroep (ook de vorige) als leidend te beschouwen
- pas maatwerkafspraken vast te leggen als er een GER ligt
- toetsbare gezondheidsdoelen en termijnen in de maatwerkafspraken vast te leggen

- de Expertgroep in stand te houden tijdens de implementatie van de verduurzamingsplannen van Tata Steel

Voor het vertrouwen van omwonenden in het proces én in de uiteindelijke gezondheidswinst is dit essentieel.

Namens de Stichting Dorpsraad Wijk aan Zee

Werkgroep Gezondheid en Milieu